

Paul Baart, voorzitter NIVRA

Het verslagjaar 2000-2001 was een cruciaal jaar voor het accountantsberoep. De evaluatie van de wetgeving nadert zijn voltooiing, de internationale discussie over onafhankelijkheid is in volle gang, en ook rond onderwijs, forensische accountancy en verslaggevingsregels gebeurt het nodige. Voor het NIVRA blijft de eigen beleidsnota het vertrekpunt in de discussies. 'We willen een brede beroepsorganisatie, onafhankelijkheidsregels die aansluiten bij de Europese regels, en we zijn voorstander van extern toezicht, maar zonder door te schieten.'

NIVRA-voorzitter Paul Baart kijkt tevreden terug op het afgelopen jaar. 'Op allerlei fronten zijn we druk bezig geweest en is vooruitgang geboekt.'

Als eerste noemt hij de 'verdere uitwerking' van de in mei 2000 gepresenteerde beleidsnota Kwaliteit en Transparantie. 'Vanuit de interne werkgroepen die zich daarmee bezig hebben gehouden is een enorme betrokkenheid getoond. Belangrijk is dat we de gedachtevorming rond de nota niet alleen tot het NIVRA zelf hebben beperkt en ook hebben afgestemd met externe partijen. Er is uitgebreid overlegd met toezichthouders zoals de STE en De Nederlandsche Bank, en werkgeversorganisaties zoals VNO-NCW en MKB Nederland. Die open opstelling en aandacht voor maatschappelijke belangen vinden we erg belangrijk.'

De centrale begrippen uit de beleidsnota, kwaliteit en transparantie, waren in alle discussies het vertrekpunt, vertelt Paul Baart. 'Die begrippen zijn nog steeds relevant. In de discussie over de wetgeving zijn later helaas ook allerlei politieke elementen binnengeslopen, maar de kern is voor ons nog altijd: kwaliteit. En daaraan gekoppeld transparantie, vanwege de geloofwaardigheid. In de complexe omgeving waarmee we te maken hebben, moeten we als beroep en beroepsorganisatie laten zien dat we de dingen die er maatschappelijk toe doen goed voor elkaar hebben, en de kwaliteit kunnen garanderen. Als dat in orde is, hoeft je over de rest eigenlijk niet meer zoveel te discussiëren. Laat mensen van buiten dus maar meekijken hoe we het aanpakken.'

Evaluatie

Een van de belangrijkste 'lopende zaken' was en is de evaluatie van de accountantswetgeving. De eerste tastbare stap in dat proces was het verschijnen van het rapport van bureau Berenschot in het najaar van 2000.

Paul Baart: 'Veel daarvan is in lijn met onze eigen beleidsnota, dus in grote lijnen konden wij ons in de conclusies goed vinden. Het rapport bevestigt dat het accountantsberoep in Nederland goed is georganiseerd. Ook als beroepsorganisatie kregen we een mooi cijfer. Met de conclusie van Berenschot dat een scheiding tussen controle en advies niet nodig is, zijn we het eens. Dat neemt niet weg dat wij vinden dat de regelgeving op sommige terreinen iets moet worden aangescherpt, bijvoorbeeld op het punt van onafhankelijkheid.'

Het conceptvoorstel dat het kabinet de beroepsorganisaties in juni 2001 voorlegde is volgens het NIVRA eveneens een goed uitgangspunt voor verder overleg. 'Al hebben we daarbij wel duidelijke kanttekeningen. Zo vinden wij dat een beroepsorganisatie alle accountants met de certificerende bevoegdheid moet omvatten, ook degenen die in de praktijk niet certificeren. Het is een maatschappelijk belang om grip te houden op het gehele pluriforme beroep. Ook niet-certificerend accountants doen namelijk dingen die maatschappelijk relevant zijn. Door een breed lidmaatschap bind je al die accountants aan de gedrags- en beroepsregels en het tuchtrecht. Wel zijn wij er voorstander van dat er binnen die brede, pluriforme beroepsorganisatie een aparte

en herkenbare structuur komt voor de groep die daadwerkelijk certificeert. Daar kun je dan bijvoorbeeld extern toezicht aan koppelen. Wat ons betreft hoort eigen onderzoek door de externe toezichthouder daar overigens niet bij. Het toezicht moet niet doorschieten en doublures met de beroepsorganisatie moeten zoveel mogelijk worden vermeden.' Ook op de opleiding wil het NIVRA grip houden, met name op het tweede, postdoctorale deel. Baart: 'De beroepsorganisatie moet daarnaast verantwoordelijk blijven voor de praktijkstage en voor de vaststelling van het beroepsprofiel. Dat is tenslotte de basis voor het opleidings- en examenprofiel. Handhaving van de kwaliteit van de instroom in het beroep is een van onze kerntaken en zal dat moeten blijven. Dit zal verankerd moeten worden in het toezicht op de postdoctorale opleiding.'

Forensische accountants

Een actueel voorbeeld van accountants die doorgaans niet certificeren maar wier activiteiten wel van maatschappelijk belang zijn, zijn de forensische accountants. In de publiciteit is over dit relatief nieuwe specialisme nogal wat te doen geweest. Het NIVRA heeft daarop gereageerd door een werkgroep in het leven te roepen, samengesteld uit leden van het bestuur en vertegenwoordigers van de functionele gespreksgroep van forensisch accountants FORAC.

Baart: 'Uit de uitspraken van de tuchtrechter blijkt dat de beroeps- en gedragsregels adequaat zijn, ook voor forensisch accountants.

'KWALITEIT EN TRANSPARANTIE BLIJVEN ONS UITGANGSPUNT'

Maar gezien de opgedane ervaring en de discussies in en buiten het vak is het nodig ze op onderdelen wat specifieker te maken. De werkgroep is al een eind opgeschoten met onder meer hoor en wederhoor, de status en bewijskracht van interviewverslagen, en de rechten van betrokkenen. Op korte termijn zal de rapportage gereed kunnen zijn.'

Onafhankelijkheid

Van internationaal karakter is de discussie over de onafhankelijkheid van de certificerend accountant. In de Verenigde Staten heeft de beurstoezichthouder SEC nieuwe regels geformuleerd over wat zich wel en niet verdraagt met de wettelijke controle, de Europese Commissie komt binnenkort met nieuwe aanbevelingen en van de Nederlandse overheid wordt eveneens een standpunt verwacht. Ook in deze discussie fungeren de

begrippen kwaliteit en transparantie voor het NIVRA weer als uitgangspunt. 'Onafhankelijkheid is een fundamenteel onderdeel van kwaliteit, naast zaken als onderwijs, een licentiestelsel, permanente educatie en collegiale toetsing', aldus Baart. Er is een breed samengestelde werkgroep mee bezig geweest en net als bij de beleidsnota hebben we ook de onafhankelijkheidsdiscussie afgestemd met externe partijen. In de externe klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van financiële toezichthouders, politiek en het bedrijfsleven.'

Inmiddels ligt er over het onafhankelijkheidsvraagstuk een conceptmeningsuiting van het NIVRA. Met het naar buiten brengen daarvan wacht het bestuur echter tot de overheid een definitief standpunt heeft ingenomen in de evaluatie, waarin onafhankelijkheid eveneens een rol speelt.

Paul Baart

voorzitter NIVRA

'Meer dan de helft van de registeraccountants werkt in het MKB.'

Paul Baart: 'We willen als NIVRA niet nu met een verhaal komen dat we later misschien weer moeten aanpassen. Daarom wachten we op het standpunt van Economische Zaken. Wat ons betreft is er voor de onafhankelijkheid geen wettelijke regeling nodig. We moeten de regels van de Europese Commissie overnemen. De Europese Commissie kijkt op bepaalde punten al af van de regels van de SEC en Nederland moet niet vervolgens nog eens van die Europese lijn gaan afwijken. Je kunt de Europese regels desgewenst best breder toepassen, maar je moet geen regelgeving gaan stapelen. Dus wat ons betreft: geen wettelijk kader en geen additionele eisen.'

De NIVRA-voorzitter hecht er aan te benadrukken dat er aan de waarborging en verbetering van de onafhankelijkheid behalve door het NIVRA ook door de accoun-

tantskantoren zelf veel is gedaan. 'Onder meer door het aanstellen van independence officers, die zorgen dat iedereen binnen het kantoor de regels kent en ze ook concreet toepast. Er is een nog grotere awareness bereikt op dit punt. Het is heel belangrijk dat we als beroep al zover zijn. Laat als beroep maar zien hoe je die onafhankelijkheid waarborgt. Het NIVRA is niet blijven wachten op wat EZ gaat doen, en de kantoren niet op waarmee het NIVRA komt. Dat is goed.'

Midden- en kleinbedrijf

Een centraal aandachtsgebied in het NIVRA-beleid is het midden- en kleinbedrijf (MKB). De functie als wettelijk controleur blijft voor registeraccountants als beroepsgroep weliswaar van groot gewicht (98 procent van de verplichte controles wordt nog altijd door een RA gedaan) maar daarnaast is de rol als adviseur voor

het midden- en kleinbedrijf erg belangrijk. Meer dan de helft van de registeraccountants werkt in het MKB. 'Ik schat zo'n 3.500 van de vijfduizend openbaar accountants in de 830 RA-kantoren', aldus Baart. 'Het MKB is erg belangrijk voor RAs, en de RAs voor het MKB. Uit een onderzoek door bureau Heliview blijkt dat van de bedrijven met twee tot tien werknemers, 48 procent gebruikmaakt van de diensten van een RA. Bij ondernemingen in de klasse van tien tot vijftig medewerkers is dat zelfs al 69 procent. Als NIVRA ondersteunen we de dienstverlening in dat marktsegment actief, onder meer door het aanbieden van praktijkhandreikingen voor accountants die in het MKB werken en met cursussen georganiseerd door de VERA.'

Interdisciplinaire samenwerking

Een van de langer lopende dossiers betreft de mogelijkheden en onmogelijkheden van interdisciplinaire samenwerking. Het NIVRA praat daarover al geruime tijd met de beroepsorganisaties van belastingadviseurs, advocaten en notarissen. Vooral de samenwerking tussen accountants en advocaten is voor de laatste groep een heet hangijzer. Uitgangspunt van het NIVRA is dat zulke samenwerking mogelijk moet zijn. Paul Baart: 'De essentiële toets is dat in zo'n situatie voor elke betrokken beroepsgroep een ongestoorde beroepsuitoefening onverkort mogelijk blijft. Zolang dat is gewaarborgd, is er wat ons betreft geen bezwaar. En dat hoeft lang niet altijd te betekenen dat je als beroepsgroep de meerderheid van stemmen moet hebben. Een extreem voorbeeld is een onderwerp als huisvesting: het maakt voor de beroepsuitoefening niets uit als een ander bepaalt in welk gebouw het hoofdkantoor van je

organisatie is gevestigd. Maar er zijn ook onderwerpen waarbij honderd procent zeggenschap nodig is. Accountants moeten bijvoorbeeld zelf kunnen beslissen over alles wat met de controlepraktijk te maken heeft. Er moet in deze kwestie een verstandige oplossing mogelijk zijn. De realiteit is nu eenmaal dat het maatschappelijk verkeer behoefte heeft aan dienstverlening en zekerheidsverschaffing op een breder terrein. En er zijn geen voorbeelden van situaties waar interdisciplinaire samenwerking schadelijk is. Sterker, uit het beschikbare onderzoeksmateriaal blijkt juist dat het de kwaliteit van de accountantscontrole ten goede komt.'

Een extra reden voor het toestaan van interdisciplinaire samenwerking is volgens de NIVRA-voorzitter het feit dat zulke contacten het accountantsberoep aantrekkelijk houden. 'Voor de instroom in het beroep is dat uiterst belangrijk.' Concreet resultaat is er in het overleg met de andere beroepsorganisaties nog niet geboekt. Baart: 'De gesprekken lopen. Zodra we iets kunnen melden, brengen we dat naar buiten.'

International Accounting Standards

Veel aandacht zal de komende jaren uitgaan naar de invoering van de International Accounting Standards. Binnen de Europese Unie is die standaard in 2005 voor beursfondsen al verplicht. 'Euronext overweegt zelfs om het al per 2004 te laten ingaan', aldus Baart. 'Het is dus al heel dichtbij. Als beroep zijn we bij de discussie betrokken via de Raad voor de Jaarverslaggeving. Daarin hebben zowel verschaffers, gebruikers als controleurs van jaarrekeningen zitting, en die laatsten namens het NIVRA. Het is essentieel dat accountants goed van de nieuwe verslaggevingsregels op de hoogte zijn.'

De komende jaren staat er dus nog voldoende op de agenda van het NIVRA, ook als de evaluatie en de aanpassing van de onafhankelijkheidsregels zijn afgerond. 'Naar wij hopen met een brede beroepsorganisatie en met onafhankelijkheidsregels die aansluiten bij de Europese regels', herhaalt Baart. 'En met extern toezicht op de certificerende functie, maar zonder door te schieten.'

Verbetering van de communicatie is een speerpunt in het NIVRA-beleid. Het contact met leden, bijna-leden, arbeidsmarkt en buitenwereld moet intensiever, gericht en eigentijds. Die omslag is in volle gang, met zichtbaar resultaat: 'Op de ledenvergadering ontmoeten we nu in plaats van afkeuring vooral instemming.'

Ab Mik, algemeen-directeur NIVRA

'Een belangrijk uitgangspunt is om de in de beleidsnota voorgestelde kamerstructuur in de organisatie van de communicatie in te bouwen.'

'MET DE COMMUNICATIE HEBBEN WE FLINKE STAPPEN VOORUIT GEMAAKT'

Verbetering van de communicatie staat al een paar jaar hoog op de prioriteitenlijst van het NIVRA. Directeur Ab Mik: 'De dramatisch verlopen ledenvergadering van december 1998 maakte ons duidelijk dat veel leden het gevoel hadden dat er in achterkamers dingen werden bedacht die pas in het eindstadium nog even aan ze werden voorgelegd. Het was duidelijk hard nodig om een grotere betrokkenheid te creëren. Zoals voorzitter Paul Baart bij zijn aantreden zei: de ramen moeten open. Naar de buitenwereld, maar ook naar onze eigen leden. De leden moesten actief worden betrokken bij belangrijke zaken. Dat zijn we gaan doen. Bij het opstellen van de beleidsnota Kwaliteit en Transparantie in 1999 hebben we vooraf een klankbordgroep gevormd, samengesteld uit de diverse ledengroepen. We hebben regiobijeenkomsten gehouden, zijn het land in gegaan. Die lijn is het afgelopen jaar stevig voortgezet en verbreed, vooral omdat we zagen hoeveel goeds een betere communicatie oplevert.'

Zoals?

Ab Mik: 'We hebben het vooral gemerkt in de houding van de leden tijdens de laatste ledenvergaderingen. In plaats van de sterke afkeuring die we daar wel eens ontmoetten, was er nu vooral instemming, ook voor de wijze waarop het bestuur de leden heeft betrokken bij discussies en gedachtevorming. Bijvoorbeeld over de standpunten ten aanzien van de evaluatie van de wetgeving. We betrekken de leden veel sneller bij alles. Daarbij maken we ook gebruik van de website, die veel gebruiksvriendelijker en actueler is geworden. Het rapport Berenschot hebben we bijvoorbeeld direct na verschijnen in het

najaar van 2000 via de site voor iedereen toegankelijk gemaakt. Ook van onze reactie op het rapport hebben we de leden meteen op de hoogte gesteld, schriftelijk en in kringbijeenkomsten.'

'Kamers' als vertrekpunt

Om de interne en externe communicatie verder te verbeteren en zo goed mogelijk te laten aansluiten op de behoefte van de leden, is begin 2001 in samenwerking met de bureaus Bennis Porter Novelli en Heliview onderzocht welke wensen en verwachtingen er bestaan. Rondetafelgesprekken en een schriftelijke enquête gaven een beeld van de noodzakelijke veranderingen.

Een daarvan betreft de noodzaak om het imago van het accountantsberoep te verbeteren. Mik: 'Accountants hebben nog altijd het imago van grijs en stoffig. Mensen weten onvoldoende wat accountants doen. We moeten ons als beroep dus veel sterker in de maatschappij profileren.'

Een andere conclusie was dat de huidige communicatie te versnipperd is. In dat kader is besloten om de communicatie nadrukkelijker te richten op de verschillende groepen binnen het NIVRA. Een belangrijk agendapunt is nu om de in de beleidsnota voorgestelde 'kamerstructuur' ook daadwerkelijk in de organisatie van de communicatie in te bouwen. 'Door gericht en interactief te communiceren vergroot je de betrokkenheid. Onder de doelgroepen vallen nadrukkelijk ook jongere leden en toekomstige leden, dus studenten. Het begint eigenlijk al bij scholieren. Die vormen immers de toekomstige instroom in het beroep.'

Ab Mik

algemeen-directeur NIVRA

Ledenvergadering

Ook 'het instrument ledenvergadering' wordt nader onder de loep genomen, vertelt Mik. 'Per keer komen daar nu gemiddeld niet meer dan 150 mensen, ofwel een procent van het totale ledenaantal. Je ziet er elk jaar grotendeels dezelfde beperkte groep insiders, terwijl het vaak bijeenkomsten zijn waar voor iedereen belangrijke besluiten worden genomen. Een puur zakelijke agenda is blijkbaar niet aantrekkelijk genoeg om veel leden op de been te krijgen. Er zal een creatieve slag moeten worden gemaakt om die veranderingen aantrekkelijker te maken. Gedacht wordt aan een combinatie met de Accountantsdag. Het aantal deelnemers hieraan jaarlijks zo'n 800 toont aan dat voor een interessant inhoudelijk programma belangstelling bestaat. Ook de laatste keer was de Accountantsdag weer een groot succes, mede door het actuele en aansprekende thema Van accountant tot e-accountant. Dit jaar hebben we daarop voortgeborduurd met ICT als impuls tot professioneel ondernemen. Dat zijn onderwerpen die leven.'

Kenniscentrum

Een van de overige conclusies uit het communicatieonderzoek is dat het NIVRA de rol als belangenbehartiger in de richting van de politiek moet versterken. 'Daarin zullen we duidelijker naar buiten gaan treden', aldus Mik. 'En verder moeten we onze positie als kenniscentrum verder uitbouwen. In dat kader hebben we dit jaar het ICT Knowledge Center opgericht. Accountants krijgen in hun opleiding weliswaar een deel ICT, maar dat blijkt in de praktijk toch ontoereikend te zijn en bovendien gaan de veranderingen op dat gebied erg snel. Door een gericht aanbod moet het NIVRA de leden in staat stellen bij te blijven op het vakgebied.'

Arbeidsmarktcampagne

De arbeidsmarkt vormt een apart hoofdstuk in het communicatiebeleid. Twee jaar geleden startte het NIVRA een gerichte arbeidsmarktcampagne om de interesse in het accountantsberoep te vergroten.

Ab Mik: 'We staan bij scholieren eenvoudig niet op de longlist van mogelijke beroepskeuzes. Accountants hebben bij die groep niet zozeer een slecht imago, maar géén imago. De deskundigen verzekeren ons dat een glossy reclamecampagne om dat te verbeteren gelijk staat aan geld in zee dumpen. Beter is om te proberen in je arbeidsmarktcampagnes aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren. Dat hebben we gedaan. Uitgangspunt is om jongeren op een aansprekende manier een kijkje te laten nemen in de financiële keuken van bepaalde populaire evenementen, en ze te laten zien welke rol de accountant daarbij vervult. Het eerste jaar liepen scholieren mee met het maken van een film. Voor de campagne van afgelopen jaar hebben we het gezocht in de muziek, met een project rond de organisatie van de Bevrijdingsfestivals. Met die campagnes proberen we twee dingen te bereiken: allereerst een verbetering van de bekendheid en het imago van het beroep, en daarnaast het opbouwen van een bestand. Met scholieren die reageren, kun je vervolgens via mailings en voorlichtingsbrochures in contact blijven.'

Het NIVRA besteedt aan arbeidsmarktcommunicatie ongeveer een miljoen gulden per jaar, vertelt Mik. Een fors bedrag. Het bestuur houdt de vinger daarom nauwgezet aan de pols. 'Er is onder de leden veel steun voor de uitgaven, want het is een erg belangrijk onderwerp, maar we willen het

geld uiteraard zorgvuldig uitgeven. Daarom evalueren we de resultaten van jaar tot jaar. Ook met de huidige campagne zullen we dat weer doen. Indien nodig passen we richting van de campagne aan.'

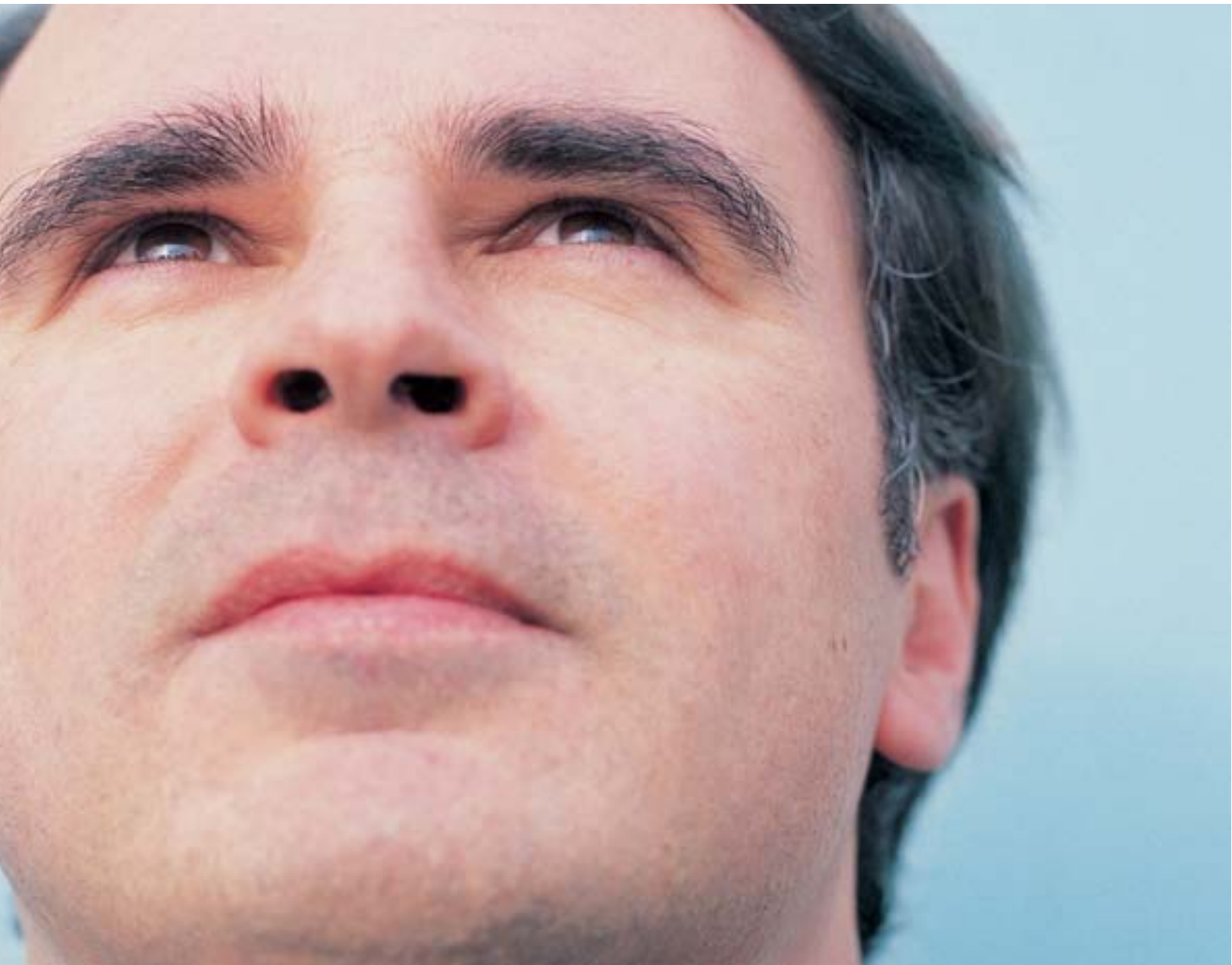
De Accountant

Een zeer zichtbare stap in de vernieuwing van het communicatiebeleid is de uiterlijke en inhoudelijke restyling van 'de Accountant'. De nieuwsbrief VERA Actueel is in 'de Accountant' nieuwe stijl geïntegreerd.

Ab Mik: 'De opzet is om het blad leesbaarder te maken, met meer aandacht voor actuele zaken en een duidelijker functie als platform voor discussie. We willen de leden, in hun bonte samenstelling, beter met 'de Accountant' bereiken en bij de organisatie betrekken. Vaktechnische artikelen hebben nog wel degelijk een plaats in het blad, maar in kortere en toegankelijker vorm. De uitgebreide versies zijn voor geïnteresseerden op de website te vinden. Tot nu toe zijn de meeste reacties op de veranderingen erg positief.'

Ook deze restyling past in het streven om beter aan te sluiten bij de tijdgeest en bij de verschillende ledengroepen. Voor de vernieuwde 'Accountant' is een nieuwe redactie gevormd, samengesteld uit alle categorieën leden. Naast een functie als intern communicatiemedium speelt 'de Accountant' ook een rol in de externe communicatie.

Een transparanter, eigentijdser en meer interactieve communicatie met leden en buitenwereld, dat is het doel van het NIVRA-bestuur, herhaalt Mik. 'We zijn er nog niet helemaal. Maar ik stel vast dat we het afgelopen jaar een paar flinke stappen in de goede richting hebben gemaakt.'

**Ruud Vergoossen, adjunct-directeur NIVRA en
hoofd afdeling Vaktechniek**

**'ONDERSTEUNING KLEINERE
KANTOREN IS BELANGRIJK
AANDACHTSPUNT'**

Voor de afdeling Vaktechniek hebben drie onderwerpen op dit moment speciale aandacht: ICT, maatschappelijke verslaggeving en het midden- en kleinbedrijf. Dat laatste zowel als 'markt' als in de zin van 'de kleinere accountantskantoren'. Bij de ondersteuning van die categorie kantoren zijn de uitkomsten van de collegiale toetsing een belangrijk richtsnoer.

De vijftien mensen tellende afdeling Vaktechniek heeft vier hoofdtaken: het ondersteunen van en participeren in (vaktechnische) commissies en internationale organen, het ondersteunen en begeleiden van het College Collegiale Toetsing en het verzorgen van de vaktechnische helpdesk. 'De commissies zijn actief op het terrein van de accountantscontrole, jaarverslaggeving, ICT, overheidsaccountancy, midden- en kleinbedrijf en financiële instellingen', vertelt Ruud Vergoossen, adjunct-directeur van het NIVRA en hoofd van de afdeling Vaktechniek. 'Zij houden zich onder meer bezig met het voorbereiden van regelgeving, het vroegtijdig signaleren van nieuwe ontwikkelingen en inzichten, het verrichten van studies en het onderhouden van contacten met toezichthoudende organen, brancheorganisaties en ministeries. Daarnaast vervullen de commissies ook een belangrijke functie als informeel platform, waar beroepsgenoten ervaringen uitwisselen en problemen bespreken.' Op dit moment hebben drie onderwerpen de speciale aandacht van Vaktechniek: het midden- en kleinbedrijf (MKB), het ICT Knowledge Center en maatschappelijke verslaggeving.

ren' als 'het MKB als markt' voor accountants. Ter ondersteuning van kleinere accountantskantoren - met pakweg een tot drie RA's - ontwikkelen we speciale tools, vertelt Vergoossen. 'Daarbij werken we nauw samen met de SRA, dat als samenwerkingsverband van 'grotere kleine kantoren' al veel heeft gedaan op dit gebied.' Op welke terreinen liggen de tools?

'Uit de collegiale toetsing is gebleken dat met name de kleinere kantoren behoefte hebben aan ondersteuning. Met de ontwikkelde tools willen wij ze helpen om de vereiste kwaliteit te halen. Die tools kunnen bijvoorbeeld liggen op het terrein van de dossiervorming, opdrachtacceptatie en continuering van een relatie, de urenverantwoording, het werkprogramma bij een controle, van alles. In concreto kan het gaan om een checklist, een uiteenzetting over wat er in een opdrachtbevestiging hoort te staan, de regels voor collegiaal overleg wanneer een opdracht van een andere accountant wordt overgenomen. Allemaal heel praktische zaken, waar kleine kantoren vaak niet aan toekomen.

Ondersteunende tools voor het MKB

De aandacht voor het MKB betreft zowel 'de kleine accountantskanto-

De Richtlijnen voor de Accountantscontrole gaan bijvoorbeeld impliciet uit van een bepaalde kantooromvang en zijn eigenlijk niet toegespitst op de situatie in kleine praktijken. Op dit moment leggen we de laatste hand aan een Handboek Praktijkondersteuning, in feite een uitwerking van de eerder door ons uitgebrachte Gids Kwaliteitsbeheersing. Bovendien hebben we een cursus ontwikkeld die in VERA-verband zal worden gegeven.'

MKBalans

Ten behoeve van de dienstverlening aan cliënten in het MKB, publiceerde het NIVRA onder meer MKBalans, een samen met het ministerie van Economische Zaken ontwikkeld 'diagnose-instrument' om immateriële bedrijfsaspecten zichtbaar te kunnen maken. 'Niet om ze op de balans te krijgen', licht Vergoossen toe. 'Daarvoor voldoet dit soort aspecten niet genoeg aan de betrouwbaarheidseisen, maar vooral om meer grip op die elementen te krijgen, zowel ten behoeve van de onderneming zelf als voor eventuele financiers. Immateriële bezittingen zoals kennis, relaties met klanten, merknamen, innovatievermogen en research worden voor het reilen en zeilen van bedrijven steeds belangrijker. In feite is MKBalans, die is gepubliceerd in de serie Praktijkhandreikingen, een gerichte vragenlijst die de cliënt zelf kan invullen. Op de website van Economische Zaken staat een elektronische versie. Het bijzondere is dat daaraan ook een benchmark-faciliteit is gekoppeld, met een database met een groot aantal ondernemingen. Een ondernemer krijgt dan direct inzicht in zijn sterke en zwakke punten vergeleken met andere bedrijven in zijn sector.'

Bedrijfsopvolging en e-commerce

Een tweede belangrijke publicatie in de serie Praktijkhandreikingen gaat over bedrijfsopvolging. Gezien de vergrijzing in het MKB is dat een steeds actueler thema. 'Heel veel bedrijven staan voor de vraag hoe de opvolging wordt geregeld', aldus Vergoossen. 'En de accountant is voor kleinere ondernemingen het eerste aanspreekpunt.' Ook deze publicatie heeft weer het karakter van 'een diagnose-instrument' ten behoeve van de accountant om zijn cliënt via een gerichte vragenlijst inzicht te verschaffen in de eigen situatie en de te nemen acties. Momenteel wordt hard gewerkt aan een Praktijkhandreiking over e-commerce in het MKB, vervolgt Vergoossen: 'E-commerce zit nu weliswaar in een flinke dip, maar heeft toch wel de toekomst, zij het anders dan verwacht. In plaats van bestaande kanalen te vervangen, vervult e-commerce een aanvullende rol. De publicatie vertelt kleinere ondernemers wat ze er aan kunnen hebben en hoe ze het zelf kunnen toepassen. Al deze publicaties zijn erop gericht om de kwaliteit van de beroepsuitoefening van accountants in het MKB te bevorderen en te waarborgen.'

ICT Knowledge Center

Van bijzonder gewicht voor het NIVRA is het onderwerp informatie- en communicatietechnologie. Om de activiteiten op dit cruciale en bewegelijke terrein te bundelen en te coördineren is afgelopen voorjaar het ICT Knowledge Center opgericht, dat voorlopig wordt bemand door één speciaal daartoe aangetrokken medewerker. Op dit moment wordt nog gewerkt aan een strategisch plan en het inventariseren van de behoeften, maar in 2002 moet het

centrum concreet gaan functioneren, zegt Vergoossen. 'ICT is voor accountants in diverse opzichten van belang. Allereerst kan het een ondersteuning zijn voor de accountantspraktijk, denk bijvoorbeeld aan elektronische dossiers of audit automation waarbij ICT de uitvoering van controleopdrachten ondersteunt. Er zal moeten worden nagedacht over de eisen waaraan zulke instrumenten moeten voldoen. Daarnaast hebben we als beroep te maken met assurance-producten waarbij ICT het object van onderzoek is, zoals WebTrust, het kwaliteits- en betrouwbaarheidszegel voor e-commerce. Omdat het NIVRA een licentie heeft kunnen registreraccountants, die daartoe een speciale cursus hebben gevolgd, dat zegel afgeven. Dit soort assurance-producten zal in de toekomst toemenen.'

Een andere activiteit van het ICT Knowledge Center betreft het samen met de vaktechnische commissies nadenken over de invloed van ICT op het concrete werkteerrein van accountants, en daarmee op de beroepsuitoefening zelf. Ruud Vergoossen: 'Een voorbeeld van het soort nieuwe vragen waarop een antwoord zal moeten komen, doet zich voor als een bedrijf zijn jaarrekening op de website zet. Hoe zit het dan met de accountantsverklaring?

Hierover hebben we inmiddels een Audit Alert uitgebracht. Ook de vraag wat er aan ICT in de accountantsopleiding moet zitten is erg belangrijk. Gezien de snelle voortgang van de informatie- en communicatietechnologie, ontkomt geen accountant er aan om zicht te houden op die ontwikkelingen. We kijken daarbij hoe we kunnen samenwerken met zusterinstituten in binnen- en buitenland. Op dit moment praten we

bijvoorbeeld met het Engelse instituut over mogelijke vormen van samenwerking. Het gaat er dan om na te gaan in hoeverre we kunnen profiteren van elkaars kennis en om te voorkomen dat ieder opnieuw het wiel gaat uitvinden.'

Maatschappelijke verslaggeving

Een derde bijzonder aandachtsgebied, naast het MKB en ICT, is maatschappelijke verslaggeving. Over de zogenaamde people planet profit-benadering - de behoefte aan verslaggeving over meer dan alleen de financiële resultaten - wordt breed en wereldwijd overlegd, onder meer in de internationale werkgroep Global Reporting Initiative. Het NIVRA ondersteunt de activiteiten van deze werkgroep en bestudeert daarnaast hoe bedrijven daadwerkelijk verantwoording kunnen afleggen over de milieu- en sociaal-ethische aspecten van hun functioneren. Het NIVRA werkt in dat verband aan een verbreding van de visie die eerder is neergelegd in de Milieubeleidsnotitie, vertelt Vergoossen: 'Dat de accountant bij maatschappelijke verslaggeving een rol speelt ligt voor de hand, aangezien we al bij de onderneming zitten voor de financiële verslaggeving. De rol van het NIVRA is om de eisen te formuleren waaraan een accountant in zo'n rol moet voldoen, en om het maatschappelijk verkeer duidelijk te maken waarom de accountant op dit assurance-terrein inderdaad een nuttige rol kan spelen. Anders dan bij de controle van de financiële verslaggeving heeft onze beroepsgroep hier geen wettelijk monopolie, maar het voordeel van accountants is dat de buitenwereld weet dat een accountant altijd is gebonden aan de gedrags- en beroepsregels, zoals die met

betrekking tot onafhankelijkheid, onpartijdigheid en deskundigheid. Wat niet wegneemt dat accountants bij dit soort werk vaak specifieke milieudeskundigheid zullen moeten inhuren.'

Europees onderzoek

Om een breed en gefundeerd beeld te krijgen van de kwaliteit van het huidige milieubeleid van ondernemingen, heeft het NIVRA vorig jaar zelf het initiatief genomen tot een internationaal onderzoek. In deze in het voorjaar van 2001 gepubliceerde studie, getiteld *Prudently Protecting Profits?*, zijn het milieubeleid en de milieu-informatiesystemen van 187 Europese topondernemingen onder de loep genomen. 'De conclusie was dat ondernemingen bijna allemaal wel beleid hebben geformuleerd op dit punt, maar dat de implementatie vaak te wensen overlaat', vat Vergoossen de resultaten samen. 'Slechts dertig procent heeft bijvoorbeeld een consistent milieu-informatiesysteem doorgevoerd, terwijl je dat voor een betrouwbare rapportage wel nodig hebt. Veel verklaringen bij milieuverlagen, die overigens met name door niet-accountants worden afgegeven, lijken erg op die bij de financiële verslaggeving, terwijl de kwaliteit van de milieuverlagen absoluut niet aan dezelfde eisen blijkt te voldoen. Dat is een van de dingen die we beter willen regelen.'

Wim Moleveld, voorzitter directie NIVRA-Nyenrode

Per 1 september 2001 is NIVRA-Nyenrode verzelfstandigd. Studenten zullen er weinig van merken, verwacht Wim Moleveld. Wel wordt het onderzoek 'nadrukkelijker vormgegeven'. Dit alles in nauwe samenwerking met het NIVRA. 'NIVRA-Nyenrode moet hét centrum worden van kennisontwikkeling op accountancygebied.'

Voor NIVRA-Nyenrode was 2000-2001 een sleuteljaar. Sinds de oprichting opereerde deze accountancy-opleiding onder de vleugels van het NIVRA, maar per 1 september 2001 is de verzelfstandiging, waartoe al in 1997 werd besloten, een feit. Een maand later verruilde het Bureau Onderwijs de Amsterdamse NIVRA-burelen voor een onderkomen aan Universiteit Nyenrode in Breukelen.

De loskoppeling van opleiding en beroepsorganisatie past in de trend naar academisering die ook in andere beroepsgerichte opleidingen te zien is. 'Limperg pleitte al voor een verwetenschappelijking van de opleiding', illustreert Wim Moleveld, hoogleraar en voorzitter van de directie, het diepgewortelde karakter van die ontwikkeling. 'Er bestaat een langlopende en voortdurende discussie over de verhouding tussen praktijk en theorie, tussen beroepsinstituut en opleidingsinstituten. Academisering en professionalisering van de opleiding is een

logische stap in die lijn. Door de verzelfstandiging ontstaat meer ruimte om met de opleiding in te spelen op maatschappelijke veranderingen en de veranderingen in de onderwijswereld. Het wetenschapsterrein van accountancy-inbrede-zin geeft ook ruimte aan de in 1997 ontwikkelde afstudeer richting Controlling.'

Nauwe samenwerking

Vanuit NIVRA-perspectief past de verzelfstandiging van de opleiding in de bezinning op de kerntaken die een paar jaar geleden is uitgevoerd. Tot die kerntaken behoort onder meer het verzorgen van de opleiding tot registeraccountant, of het doen verzorgen daarvan. De verzelfstandiging betekent een bewuste keuze voor dat laatste. Maar dat wil allerm minst zeggen dat de deuren vervolgens krampachtig op slot worden gehouden. Verre van dat zelfs. Het NIVRA houdt een wettelijke verantwoordelijkheid voor deze opleiding. In de vijf leden tellende Raad van Toezicht

van de opleiding bezet de beroepsorganisatie dan ook drie zetels zelf.

Ook het Examenbureau RA speelt een belangrijke rol in het toezicht op de kwaliteit van opleiding en examens.

'Praktijk en theorie gaan samen, beroep en universiteit vormen een samenhangend geheel', betoogt Moleveld. 'Zowel inhoudelijk als qua verstandhouding. Het is dus niet óf óf. Zolang we binnen het NIVRA zaten was die verstandhouding vanzelfsprekend, nu is het een issue geworden. Dat is het enige verschil.' Mede vanwege de blijvend hechte banden is de naam NIVRA-Nyenrode gewoon gehandhaafd. 'Daarmee willen we duidelijk uitdrukking geven aan de nauwe samenwerking met het NIVRA. Die wordt gewoon voortgezet.'

Theorie en praktijk

In totaal telt NIVRA-Nyenrode nu ruim drieduizend ingeschreven studenten en jaarlijks beginnen ruim vijfhonderd nieuwe studenten aan de opleiding. Het zijn aantallen waar menige studierichting een warm gevoel van zou krijgen. Er is nog altijd een flinke belangstelling voor deze opleiding en daarom noemt Moleveld zichzelf 'iets minder pessimistisch' over de arbeidsmarktkrapte voor accountants en controllers dan veel anderen in het vak.

Voor wat betreft de inhoud van de opleiding zal de nieuwe, zelfstandige status van NIVRA-Nyenrode niet veel verschil maken, verwacht hij. 'De veranderingen zijn vooral bestuurlijk. De gevolgen voor het onderwijs zijn moeilijk aanwijsbaar. Als het goed is zullen de studenten er niets van merken.' Wel zal

waarschijnlijk sprake zijn van verdere 'verbreding' van de opleiding, voegt hij er even later aan toe. 'Met name vanuit de bedrijfskundige kant zullen wat meer accenten worden geplaatst, die ontwikkeling was al gaande. De input daarvoor zal vooral moeten komen van de docenten en de studenten. Onze studenten zijn vrijwel zonder uitzondering in de praktijk werkzaam en ook de docenten bekleeden allerlei functies in de praktijk, of hebben dat gedaan, zoals ikzelf. Je moet altijd voorkomen dat onderwijs en opleiding een eigen leven gaan leiden en gaan droogzwemmen. Dat zou door de studenten ook niet gepikt worden, gezien hun praktijkachtergrond. De wisselwerking tussen praktijk en theorie is en blijft erg belangrijk.'

'De loskoppeling van opleiding en beroepsorganisatie past in de trend naar academisering die ook in andere beroepsgerichte opleidingen te zien is.'

Wim Moleveld

voorzitter directie NIVRA-Nyenrode

‘DE SAMENWERKING MET HET NIVRA ZAL UITERST HECHT BLIJVEN’

Kenniscentrum

Gevraagd naar de belangrijkste doelstellingen voor de komende jaren, schetst Moleveld ambitieuze vergezichten. ‘We willen uiteindelijk toe naar een volwaardige accountancyschool, zoals je die in de Angelsaksische wereld ook wel ziet. Met onderwijs, onderzoek en executive education. Het is de bedoeling dat mensen die hier hebben gestudeerd niet geheel uit zicht verdwijnen, maar na hun afstuderen de relatie met NIVRA-Nyenrode blijven onderhouden. Voor Nyenrode zelf geldt: eens een Nyenrode-student, altijd een Nyenrodiaan. Zo moet het bij NIVRA-Nyenrode ook worden. Het moet een instituut zijn waar je naartoe blijft gaan, het beeld moet blijven hangen dat NIVRA-Nyenrode hét centrum is waar op dit terrein de kennis wordt ontwikkeld. Natuurlijk doen accountantsopleidingen en controllersopleidingen aan andere universiteiten ook aan kennisontwikkeling, maar zij opereren meestal vanuit een andere hoek, de bedrijfskundige of bedrijfseconomische. Onze aanvliegroute is precies omgekeerd. Wij vertrekken vanuit de accountancy en kijken met dat oog naar bedrijfskundige en bedrijfseconomische aspecten.’

Aansluitend bij de geschetste ambities, is een van de prioriteiten voor de nabije toekomst de versterking van het wetenschappelijk onderzoek. ‘Onderzoek moet de basis zijn voor de accountancy zelf’, aldus Moleveld. ‘Sinds een jaar zijn we druk bezig om dat uit te bouwen. Het onderzoek zal nadrukkelijker worden vormgegeven, maar het is een kwestie van de lange termijn. Alle hoogleraren die bij de opleiding zijn aangesloten hebben in elk geval een expliciete onderzoeksverplichting.’

Assurance services en controlling

In welke richting zal het onderzoek gaan?

Moleveld: ‘We zoeken de verbreding voor de auditing-kant vooral in de richting van assurance services. De nadruk moet liggen op accountancy in brede zin, op de betrouwbaarheidselementen van informatie. Ook de opleiding beperkt zich al lang niet meer tot financiële informatie. Het gaat eerder om wat je zou kunnen noemen: informatie van economische aard. Governance, business risks en transparantie vormen de belangrijkste accenten binnen de opleiding. Het onderzoek zal daarbij aansluiten. Aan de controlling-kant van de opleiding ligt het accent op management control. In onze opvatting is dat te zien als het instrument van de controller.’ De relatie met het NIVRA zal zeer hecht blijven, voorspelt Moleveld, ook wat betreft de onderzoeksagenda. ‘Wij zouden ons eigen onderzoek en de onderwerpen van doctoraalscripties auditing bijvoorbeeld graag willen richten op de agenda die bij de beroepsorganisatie bestaat, met name bij Vaktechniek. Ik twijfel er niet aan dat de nauwe en vruchtbare samenwerking wordt voortgezet. Alle partijen streven daar uitdrukkelijk naar. Het zou wel eens net zo kunnen gaan als bij flatgebouwen en losse woningen. In een flatgebouw wonen mensen heel dicht op elkaar maar kennen ze elkaar soms nauwelijks. Daarentegen zie je in wijken met los van elkaar staande woningen, waar mensen fysiek dus verder uiteen wonen, dat er vaak heel hechte buurtverenigingen worden onderhouden.’

Gegevens Jaarverslag 2000/2001

Aantal leden, 31/08/2001 13.191

KERNCIJFERS BEROEPSORGANISATIE

Samenstelling ledenbestand per 31 augustus 2001		
	AANTAL	% TOTAAL ACTIEF
Openbaar accountant	4.521	40,4
Overheidsaccountant	1.279	11,4
Interne accountant	559	5,0
Financieel management	4.767	42,6
Onderwijs	60	0,5
	AANTAL	% TOTAAL ACTIEF
Totaal actief	11.186	84,8
niet actief	2.005	15,2
Totaal	13.191	100,0
M	11.853	89,9
V	1.338	10,1
Buitenland	723	

AANGEPASTE GEGEVENS OVER 1999/2000:

Samenstelling ledenbestand per 31 augustus 2000		
	AANTAL	% TOTAAL ACTIEF
Openbaar accountant	4.886	43,3
Overheidsaccountant	1.286	11,4
Interne accountant	575	5,1
Financieel management	4.490	39,7
Onderwijs	59	0,5

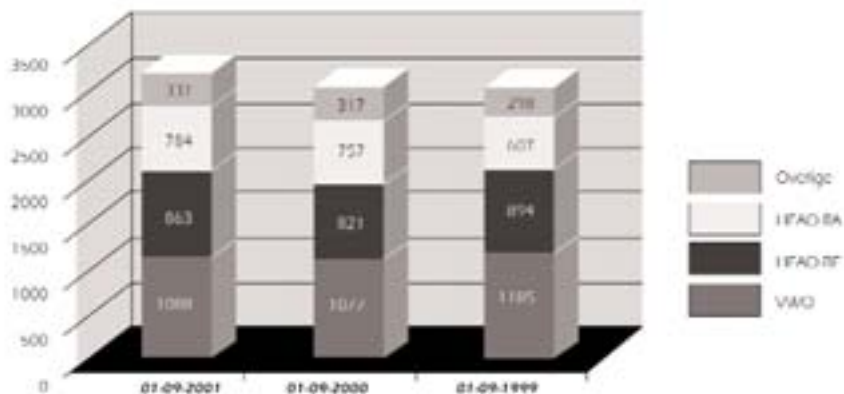
HERKOMST VAN DE INGESCHREVEN LEDEN 2000/2001

NIVRA-Nyenrode	40
Universiteit van Amsterdam	2
Erasmus Universiteit Rotterdam	7
Vrije Universiteit Amsterdam	7
Katholieke Universiteit Brabant	1
Totaal	57

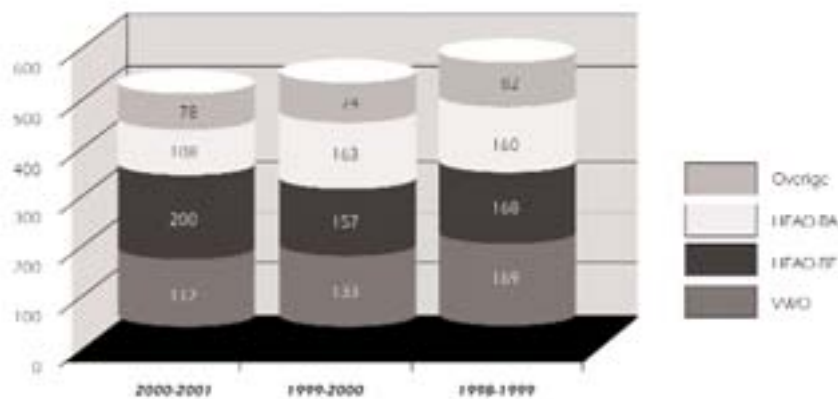
	AANTAL KANTOREN	AANTAL RA'S	% RA'S
1 RA	560	560	13,1
2 RA's	132	264	6,2
3/5 RA's	101	373	8,8
6/10 RA's	26	211	5,0
11/20 RA's	14	201	4,7
21/50 RA's	8	218	5,1
51/100 RA's	2	126	3,0
101 of meer RA's	5	2.308	54,2
Totaal	848	4.261	

KERNCIJFERS ONDERWIJS

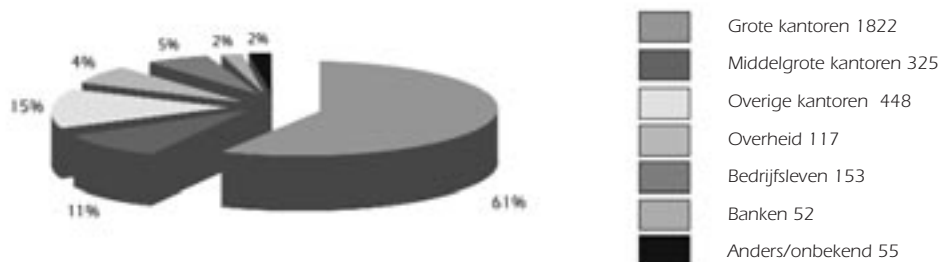
TOTALE STUDENTENPOPULATIE PER 1 SEPTEMBER 2000

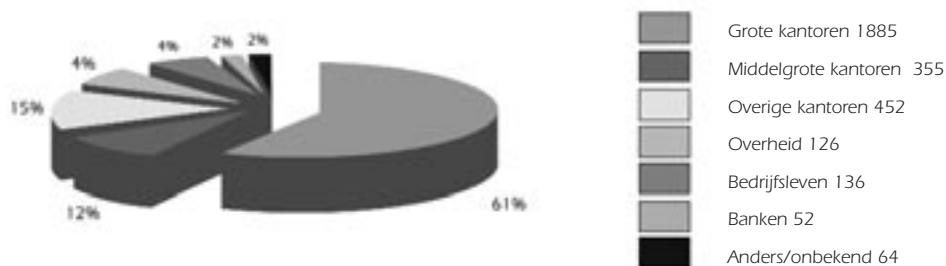
OVERZICHT INSCRJVINGEN IN BOEKJAAR 2000

TOTALE POPULATIE NAAR WERKGEVER PER 1 SEPTEMBER 2000

TOTALE POPULATIE NAAR WERKGEVER PER 1 SEPTEMBER 2001

VERKORTE VERSIE JAARREKENING

Algemene opmerkingen:

De bedragen 2000/2001 luiden in duizenden gulden, vanaf 2001/2002 in duizenden euro's.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2000/2001 Herziene begroting f 1.000,-	2000/2001 Rekening f 1.000,-	2001/2002 Begroting € 1.000,-	2001/2002 Herziene begroting € 1.000,-	2002/2003 Begroting € 1.000,-
Orde					
Baten	32.500	33.706	7.971	7.986	8.799
Direct toegerekende lasten	(19.995)	(20.076)	(4.220)	(4.089)	(4.488)
Interest/overige	12.505	13.630	3.751	3.897	4.311
Bureaunkosten	1.110	1.455	331	352	352
	(14.315)	(14.375)	(4.463)	(4.576)	(4.808)
Resultaat	(700)	710	(381)	(327)	(145)
Beroepsorganisatie					
Baten	14.200	14.129	6.542	6.341	7.136
Direct toegerekende lasten	(7.160)	(7.285)	(3.090)	(2.875)	(3.274)
Interest/overige	7.040	6.844	3.452	3.466	3.862
Bureaunkosten	660	655	299	318	318
	(8.400)	(8.274)	(4.132)	(4.111)	(4.325)
Resultaat	(700)	(775)	(381)	(327)	(145)
Onderwijs en Examens					
Baten	15.150	16.022			
Direct toegerekende lasten	(10.315)	(10.138)			
Interest/overige	4.835	5.884			
Bureaunkosten	380	740			
	(5.215)	(5.325)			
Resultaat	0	1.299			
VERA					
Baten	3.150	3.555	1.429	1.645	1.663
Direct toegerekende lasten	(2.520)	(2.653)	(1.130)	(1.214)	(1.214)
Interest/overige	630	902	299	431	449
Bureaunkosten	70	60	32	34	34
	(700)	(776)	(331)	(465)	(483)
Resultaat	0	186	0	0	0
Bureaunkosten	14.315	14.375	4.463	4.576	4.808
Doorberekend aan:					
Beroepsorganisatie	(8.400)	(8.274)	(4.132)	(4.111)	(4.325)
Onderwijs en Examens	(5.215)	(5.325)	0	0	0
VERA	(700)	(776)	(331)	(465)	(483)
	0	0	0	0	0

Beroepsorganisatie

In de begroting 2002/2003 is rekening gehouden met een meeropbrengst contributies ad 1.250 in verband met het voorstel tot een contributieverhoging van negen procent.

Onderwijs en Examens

Het gunstiger resultaat in 2000/2001 is het gevolg van een beter resultaat op cursussen, verkoop lesmateriaal en examens (1.112) en een aandeel in het batig saldo van de controllersopleidingen (297). Per saldo 1.409 gunstiger. De organisatie en bureaunkosten zijn 110 hoger, waardoor het resultaat per saldo 1.299 gunstiger is. In verband met de gerealiseerde verzelfstandiging van de NIVRA-Nyenrode-opleiding zijn de begrotingen 2001/2002 en 2002/2003 niet meer in de staat van baten en lasten van de Orde opgenomen.

Bureaunkosten

In de begrote bureaunkosten 2001/2002 en 2002/2003 zijn de bureaunkosten van Onderwijs en Examens niet meer meegenomen.